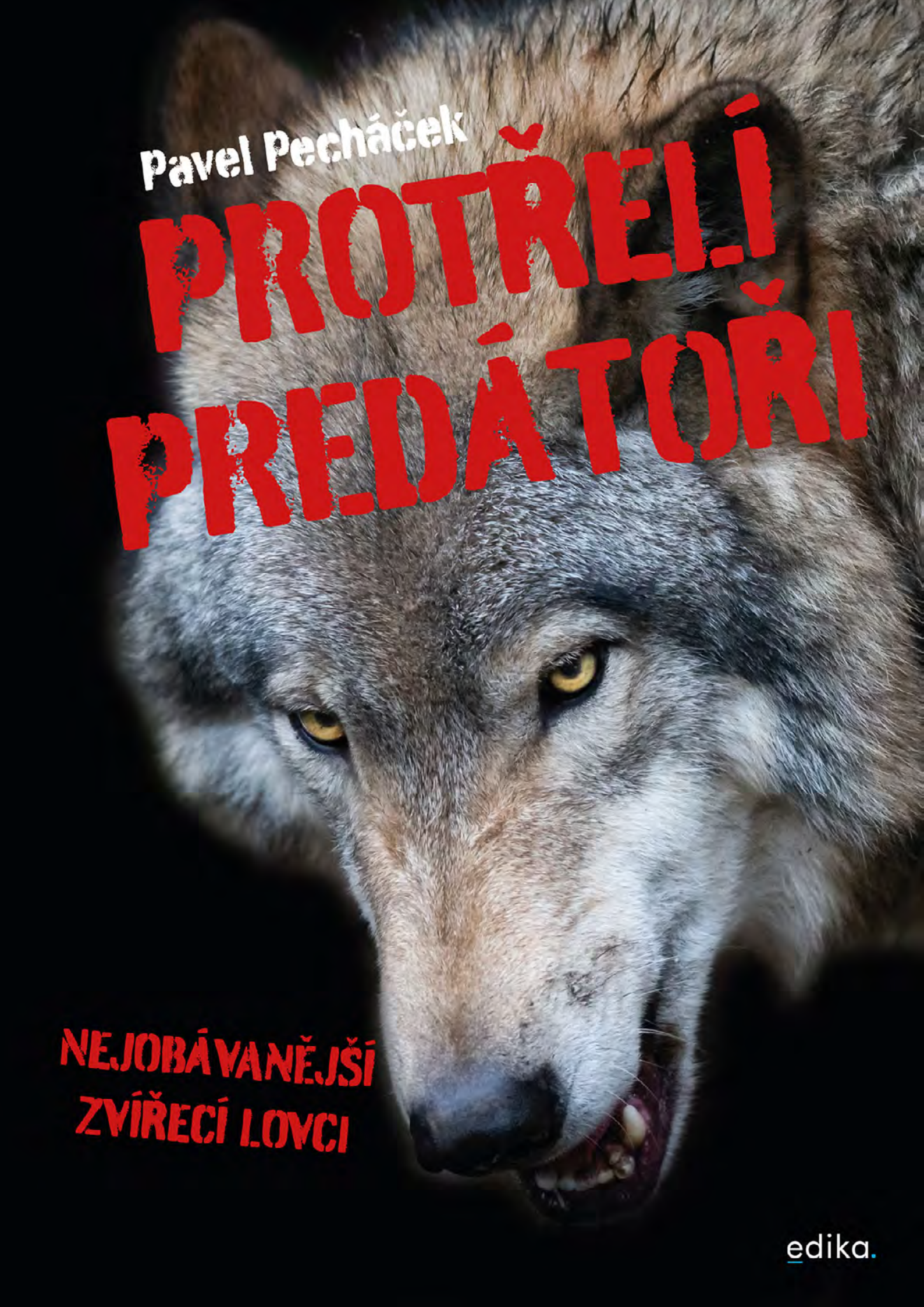

Pavel Pecháček

PROTŘELÍ PŘEDÁTOŘI

NEJOBÁVANĚJŠÍ
ZVÍŘECÍ LOVCI

edika.

Protřelí predátoři

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

Pavel Pecháček
Protřelí predátoři – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Pavel Pecháček

PROTŘELÍ PREDÁTOŘI

Nejobávanější zvířecí lovci

edika.

Předmluva

Predátoři mezi námi aneb na co se (ne)těšit

Jako predátor se v užším smyslu označuje živočich vedoucí dravý způsob života, tedy takový, který vyhledává a aktivně loví jiné živočichy pro potravu, respektive za účelem vlastního přežití. Je to tedy organismus, jenž se nachází na vyšších úrovních potravního řetězce, popřípadě přímo na jeho špici, je-li takzvaným vrcholovým predátorem. Predátoři – nebo též dravci, byť toto označení je vhodnější si vyhradit pro ptáky ze stejnojmenného řádu – mají vedle rozmnožování jediný cíl, a to ulovit kýženou kořist. Ta se však pouhým kusem žvance samozřejmě stát nechce, a mezi predátory a jejich kořistí proto už miliony let zuří evoluční závody ve zbrojení, jež predátory vybavily nejrozmantějšími strategiemi, jak obranu protivníka prolomit a dosáhnout svého cíle. Někteří používají jed, jiní elektřinu, další sázejí na rychlost nebo ostré zuby a mnozí se do poslední chvíle skrývají a spoléhají na moment překvapení.

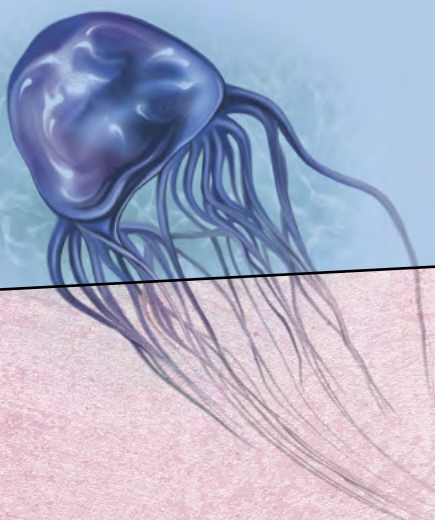
Kniha, kterou právě držíte v rukou, obsahuje šestadvacet kapitol, jež vás seznámí s celou řadou pozoruhodných predátorů. Cílem přitom bylo vytvořit co nejpestřejší přehledku živočichů, ať už z hlediska loveckých strategií nebo druhové rozmanitosti. Nechybí nejrozmantější bezobratlí živočichové, například hmyz, žahavci nebo hlavonožci, a zastoupení jsou též příslušníci většiny hlavních skupin obratlovců od paryb po savce. Jednotlivé kapitoly se navíc často nesoustředí jen na konkrétní druh uvedený v názvu a čtenář v nich narazí i na mnoho jiných dravých organismů, které kupříkladu patří do stejné skupiny jako ten „titulový“ nebo loví podobným způsobem. Krajním příkladem je patnáctá kapitola, ta by se klidně mohla jmenovat jen

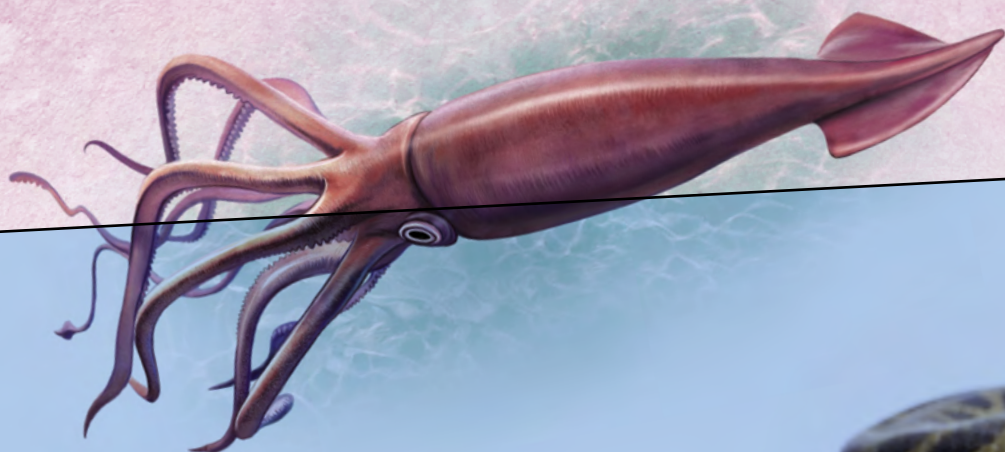

„Zákeřnice“, neboť zákeřnice červená je coby tuzemský druh použita v podstatě jen pro uvedení této fascinující skupiny hmyzu. Stejně tak jsme se nechtěli omezovat jen na základní popis jednotlivých druhů a kapitoly jsou nezdědky doplněny o stručné vysvětlení rozličných biologických jevů od kanibalismu a mimetismu po konvergentní evoluci.

Vzhledem k omezenému rozsahu na následujících stránkách samozřejmě řada ikonických predátorů chybí. Avšak mnohé z těch nejznámějších naleznete v knize *Nejnebezpečnější zvířata světa*, na niž nyní v jistém smyslu navazujeme, a tím pádem jsme zde i všechny živočichy v ní probrané vynechali. V *Protřelých predátorech* jsme ovšem co do grafické podoby i zpracování textu oproti výše zmíněné knize provedli několik změn. Mimo jiné jsme tam, kde to bylo možné, přidali v základní charakteristice druhu údaj „K vidění v ČR“, kde uvádíme zoologické zahrady nebo areál rozšíření probíraných živočichů. Naopak jsme odstranili kolonku „Zbraně“. A pokud v kolonce „Rozměry“ uvidíte za údajem další číslo v závorce, většinou to znamená, že se různé zdroje v nejvyšší hodnotě daného parametru liší. Tím už bychom ale technickou část mohli ukončit, je totiž nejvyšší čas ponořit se do světa nejzajímavějších či nejnebezpečnějších dravých živočichů planety. Tak tedy příjemnou zábavu. A telefony vypínat nemusíte. Třeba se budou hodit pro dohledání méně známých pojmů.

V Praze (a Milevsku), duben 2022

Pavel Pecháček

Protřelí predátoři

Vydalo nakladatelství Edika v Brně roku 2022
ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem 5. května 22, Praha 4
Číslo publikace 41 792.

Obálka: Pavel Pilch
Jazyková korektura: Marie Schreinerová
Odpovědný redaktor: Lukáš Cohorna
Redakční spolupráce: Andrea Brázdová
Sazba: Ivana Mitáčková
Technický redaktor: Jiří Matoušek
1. vydání

© Pavel Pecháček, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-266-1838-6
ISBN e-knihy 978-80-266-1839-3 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

Pro čtenáře od 8 let
www.edika.cz
e-shop: www.albatrosmedia.cz

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

edika.

Obsah

Předmluva	2
Obsah	5
Paúhoř elektrický	6
Pes hyenový	10
Bolasoví pavouci	14
Korovec mexický	18
Đábel medvědovitý	22
Sasanka zelená	26
Levhart obláčkový	30
Stonoha obrovská	34
Velkotlamec Johnsonův	38
Rosomák sibiřský	42
Krakatice obrovská	46
Kudlanka nábožná	50
Kosatka dravá	54
Anakonda velká	58
Zákeřnice červená	62
Velemlok čínský	66
Čtyřhranka Fleckerova	70
Harpyje pralesní	74
Kajmanka supí	78
Tuleň leopardí.....	82
Sklípkan největší	86
Medojed kapský	90
Taipan velký	94
Žralok bělavý	98
Nájezdni mravenci	102
Vlk obecný	106

Paúhoř elektrický

Electrophorus electricus

PAÚHOŘ ELEKTRICKÝ

Rozměry: délka těla až 250 cm, hmotnost až 20 kg

Zbarvení: hřbet šedohnědý až černý, břišní část se žlutými či oranžovými skvrnami

Výskyt: Jižní Amerika, povodí Amazonky a Orinoka

Potrava: bezobratlí i obratlovci, například ryby nebo menší savci

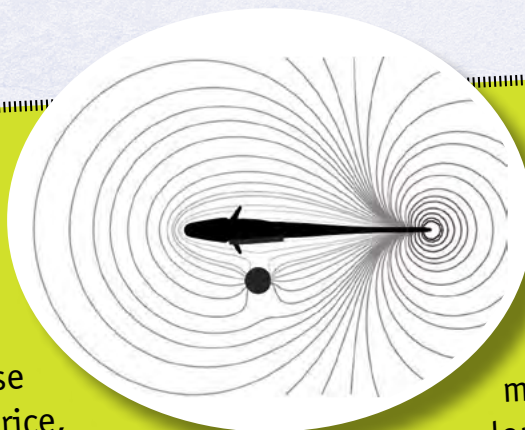
Historické okénko

Když se slavný cestovatel a přírodovědec Alexander von Humboldt na přelomu 18. a 19. století vypravil do Jižní Ameriky, jedním z mnoha cílů jeho cesty bylo prozkoumat prapodivného hadovitého živočicha schopného generovat elektřinu, o níž se toho tehdy ještě moc nevědělo. Tím tvorem byl paúhoř elektrický. Jenže chytit paúhoře skrývajícího se v mělkých a kalných vodách nebylo jen tak. Traduje se, že domorodci badatelům poradili, ať jako návnadu použijí koně. Kupodivu to fungovalo. Paúhoři prý vyskakovali z vody a zuřivě na lichokopytníky brodící se vodou útočili. Tím se vyčerpali a chytit je už byla skoro hračka. Co na to říkali koně, se nedochovalo, ale několik jich patrně utonulo. Ačkoli se dlouho mělo za to, že je historka o paúhořích vyskakujících při útoku z vody tak trochu smyšlená, v roce 2016 jeden dobrodružný vědec ukázal, že paúhoři takto občas skutečně útočí.

Elektrolokace

Paúhoř elektrický je sladkovodní ryba s výrazně protáhlým tělem a setkat se s ním můžeme v Jižní Americe, konkrétně v povodí Amazonky a Orinoka. Jak naznačuje jeho jméno, tím, co je na paúhoři obzvlášť zajímavé, je schopnost vyrábět a velmi důmyslně využívat elektřinu.

K tomu mu slouží elektrický orgán, a to ne jeden, má jich hned několik. Umožňují mu produkovat dva druhy napětí. Slabé, které má velikost asi 10 V (voltů) a slouží k vyhledávání (elektrolokaci) kořisti či pohlavního partnera, protože na oči se v kalné vodě paúhoř příliš spolehnout nemůže. A pak je tu napětí smrtící...

Smrtící úder

Mnohem zajímavější je však napětí produkované hlavním elektrickým orgánem, které může dosahovat hodnoty přes 600 V (pro srovnání, v běžné zásuvce máme napětí 230 V, takže strkat tam neodizolované kovové předměty se nedoporučuje).

Když paúhoř za pomoci elektrolokačního orgánu natrefí na vhodnou kořist, například rybu nebo menšího savce, který se dobrovolně či nedobrovolně ocitl ve vodě, vyšle během vteřiny několik stovek silných elektrických impulsů. Tím oběť na chvíli zcela ochromí a je mu vydána na milost. Útok paúhoře přitom nemíří na svaly, nýbrž na nervy, jež činnost svalů ovládají. Znehybněná kořist každopádně neklade odpor a paúhoř má o jídlo postaráno.

Šokující smyčka

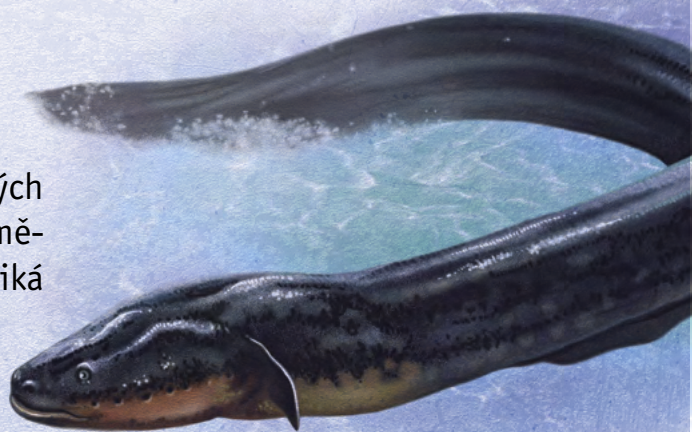
Kdyby snad útok k paralýze oběti nestačil, má paúhoř v rukávu ještě jeden trik. Pokud se kolem kořisti natočí tak, aby k ní nesměřoval jen hlavou, ale i ocasem, může výsledné napětí vzrůst až na dvojnásobek. To už je pořádná šlupka. Tuto

strategii patrně využívají spíše mladší jedinci, jejichž elektrický orgán ještě není plně vyvinutý a neprodukuje tak velké napětí. Další strategií, která patrně slouží především jako obrana před dotěrnými suchozemskými predátory, je zmíněné vy-

skakování paúhořů z vody (když například uvíznou na mělčině). Zjistilo se, že čím výš se paúhoř nad hladinu vymrští, tím silnější výboj vyprodukuje.

Kde se vzaly elektrické orgány

Elektrinu vyrábějí paúhoři pomocí specializovaných buněk, takzvaných elektrocytů, jež se vyvinuly přeměnou svalových buněk. Elektrický orgán paúhořů vzniká poskládáním tisíců elektrocytů do jednoho celku.

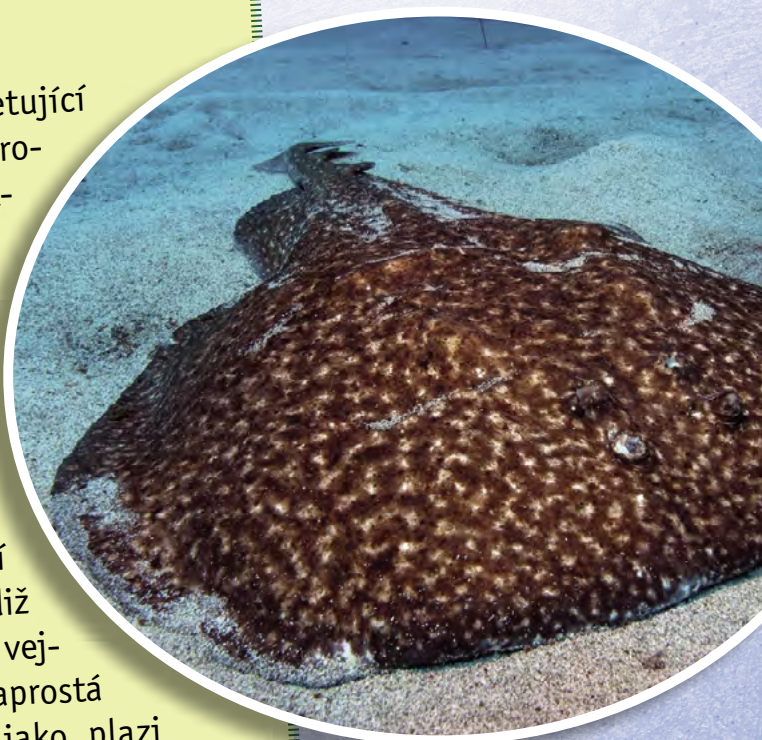
Vánoční stromeček

I když elektrina vyráběná zvířaty solární panely ani jiné obnovitelné zdroje energie patrně nenahradí, zcela nevyužitelná není. O tom se mohli přesvědčit návštěvníci několika amerických akvárií, kteří se o Vánocích mohli pokochat blikajícím stromečkem, jež elektrinou napájel vystavený paúhoř.

DALŠÍ ELEKTROZVÍŘENA

Paúhoři nejsou jediní živočichové koketující s elektrinou. O něco slabší napětí dokážou produkovat parejnoci, například parejnok elektrický. Toho lze potkat i ve Středozemním moři, jinak obývá východní břehy Atlantiku od Jižní Afriky po Severní moře. Existuje také mnoho zvířat, která sice elektrinu vyrábět neumí, ale stejně jako paúhoř mají speciální receptory (elektroreceptory) umožňující jim vnímat okolní elektrické pole, což jim pomáhá při hledání kořisti. Jedním příkladem za všechny budiž australský ptakopysk podivný. Patří mezi vejcorodé savce: Nerodí živá mláďata jako naprostá většina ostatních savců, nýbrž vejce jako plazi a ptáci.

Pes hyenový *Lycaon pictus*

PES HYENOVÝ

Rozměry: délka těla až 110 cm (bez ocasu), výška v kohoutku až 78 cm, hmotnost až 36 kg

Zbarvení: odstíny žluté, hnědé až černé s různobarevnými skvrnami

Výskyt: Afrika na jih od Sahary

Potrava: různí savci, například menší antilopy

K vidění v ČR: Safari park Dvůr Králové, Zoo Dvorec